

сем, порівняно з більш ранніми періодами. Аломорфізм у походженні полягає в тому, що обидві українські лексеми походять від старослов'янських основ (*село* < *село*, *місто* < *мѣсто*), в англійській мові лише лексема *town* (давньоанглійське *tun*) не є запозиченою, в той час, як лексеми *city*, *village*, *hamlet* є запозиченнями з французької мови періоду норманського панування.

На наш погляд, подальшою перспективою дослідження може бути зіставний аналіз змін у семантиці лексичних одиниць на позначення НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ в англійській, німецькій, українській та російській мовах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.: Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Голубкова Е. Е. Глаголы пассивного плавания в английском языке: распределение семантических ролей. / Голубкова Е. Е. // Международный конгресс по когнитивной лингвистике: Сб. мат-лов 26-28 сентября 2006 года / Отв. ред. Н. Н. Болдырев; Федеральное агентство по образованию, Тамб. гос. ун-т им. Г. Р. Державина. Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2006. 509с.
3. Етимологічний словник української мови: В 7 т. / [уклад. Р. В. Болдырев та ін.] – К. : Наук. думка, 1982–. – Т. 3 : Кора — М—1989. — 552 с.
4. Етимологічний словник української мови: В 7 т. / [уклад. Р. В. Болдырев та ін.] – К. : Наук. думка, 1982–. – Т. 5 : Р — Т. — 2006. — 704 с.
5. Левицкий В.В. Семантические дериваты индоевропейских корней со значением «РЕЗАТЬ» / Левицкий В.В. // STUDIA GERMANICA ET ROMANICA : Иноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання : зб. наук. праць. – Донецьк, 2009. – Том 6, № 1 (16). – 2009. – С. 69-78.
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
7. Степанов Ю. С. Концепт // Словарь русской культуры: опыт исследования / Степанов Ю. С. – М. : Школа “Языки русской литературы”, 1997. – С. 43–83.
8. Степанов Ю.С. Концепт // Константы: Словарь русской культуры / Степанов Ю.С. – [3-е изд., испр. и доп.] – М.: Академический Проект, 2004. – С. 42-83.
9. Тарасова В. В. Зіставні особливості семантики номінативних одиниць на позначення засобів пересування в сучасних англійській та німецькій мовах / Тарасова В. В // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. праць / наук. ред. Корбозерова Н.М. – К. : Логос, 2006. – Вип. 9. – 2006. – С. 292-297.
10. Федотова О. В. Когнитивный аспект изучения семантики английских Глаголов прикосновения. / Федотова О. В. // Международный конгресс по когнитивной лингвистике: Сб. мат-лов 26-28 сентября 2006 года / Отв. ред. Н. Н. Болдырев; Федеральное агентство по образованию, Тамб. гос. ун-т им. Г. Р. Державина. – Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2006. – 509с.
11. Harper D. Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс] / D. Harper. – Режим доступу до словн. : <http://www.etymonline.com>.
12. Oxford Advanced Learner's Dictionary: Of Current English / Ed. By Sally Wehmeier. – Oxford : Oxford University Press, 1997. – 1780 p.

Шкварчук С. С.
(Чернівці)

ЕПТОНИМИ Й.В. ГЕТЕ В КУЛЬТУРНО-МОВНІЙ КОМПЕТЕНЦІЇ РІДНОМОВЦІВ (статистичний аналіз результатів експерименту)

У статті представлені результати статистичної обробки даних психолінгвістичного експерименту, що присвячений виявленню особливостей сприйняття ептонімів Й.В. Гете сучасними носіями німецької мови.

В статье представлены результаты статистической обработки данных психолингвистического эксперимента, направленного на выявление особенностей восприятия ептонимов Й.В. Гете современными носителями немецкого языка.

The results of the statistical processing of data of psycholinguistic experiment which is devoted to the tracing of perception peculiarities of J.W. Goethe eponyms by modern German native speakers are presented in the article.

Останнім часом спостерігаємо поживлений інтерес лінгвістів до традиційно периферійних, але найбільш культуромістких фразеологічних одиниць – прислів'їв, приказок та крилатих

слів (ептонімів). На противагу ідіомам, що складають ядро фразеологічного рівня та постійно привертають до себе увагу дослідників, крилаті слова (далі – КС), як фразеологізми переважно реченевої структури, знаходяться на її периферії, а тому є менш дослідженими. Крім того, актуальність вивчення ептонімів пов'язана з новими аспектами їх розгляду, як то когнітивним, лінгвокультурологічним, дискурсивним та ін. У лінгвокультурологічних студіях КС вважають експлікаторами національно-ціннісних пріоритетів певної нації, що мають статус прецедентних феноменів (А.М. Приходько, В.І. Карасик, Д.Б. Гудков, Ю.Н. Караулов, Г.Г. Слишкін) / логоепістем (В.Г. Костомаров, Н.Д. Бурвікова), виступають інтертекстуальними елементами та пов'язані з культурно-мовною компетенцією – здатністю носіїв певної етнічної культури розпізнавати в мовних одиницях ціннісні орієнтири, культурні коди тощо (О. Селіванова, Г.В. Денисова та ін.).

Показовими у цьому аспекті виступають ептоніми німецького класика Й.В. Гете, що активно залучаються дослідниками при вивченні німецького менталітету та описі окремих лінгвокультурних концептів [див. напр. 1; 3; 7; 9]. Однак, постає логічне питання, наскільки та гетерогенна сукупність крилатих слів Гете, що міститься у лексикографічних джерелах, може репрезентувати німецький менталітет, наскільки вона є “прецедентною” (відомою, культурно значущою) та “ептонімичною” для пересічного мовця загалом.

У даній статті здійснено спробу виявлення особливостей сприйняття ептонімів Й.В. Гете сучасними носіями німецької мови на основі результатів експерименту, їх кількісного та статистичного аналізу (застосування коефіцієнта кореляції, хі-квадрату та коефіцієнта взаємного узгодження Чупрова). При організації дослідження ми враховували практику та вимоги до проведення психолінгвістичних експериментів [5: 97-108; 6], для опису характеристик КС використовувалась термінологія, що розроблена у монографічному дослідженні Л.П. Дядечко [4: 139-141].

Мета проведеного експерименту – виявити особливості ідентифікації та загальні характеристики вживаності крилатих слів Й.В. Гете сучасними носіями німецької мови в залежності від їх віку, освіти та ареалу походження.

Наша гіпотеза полягає в наступному:

- у результаті інтенсивного використання у німецькій лінгвокультурі ептонімів Гете, своєрідна “печатка авторства” стирається у ментальному лексиконі носіїв мови, і деякі КС сприймаються як загальнонародні (відбувається їх деептонімізація). Фразеологи зараховують такі КС до літературних фразеологізмів, або фразеологізмів літературного походження;

- знання КС, ідентифікація їх авторства, як і оцінка вживаності, можуть залежати від віку, освіти та походження рідномовців.

Опитування носіїв німецької мови Німеччини та Австрії проводилось протягом 2008-го та 2009-го рр., переважно в малих групах. З метою оптимального дозування матеріалу в наш список було включено 25 фразеологічних виразів, 13 з яких, за даними лексикографічних джерел, є крилатими словами Гете (див. додаток 1 та табл. 1). Щоб уникнути ефекту вгадування автора за аналогією, у список також вносились загальновідомі фразеологізми та КС інших авторів (позиції № 1, 3, 5, 6, 8, 10, 12, 14, 15, 18, 19 та 20).

Перед респондентами поставлено 2 завдання:

1) відмітити наведені в списку одиниці як:

а) часто вживані (+),

б) рідковживані (–),

в) такі, що не зустрічаються в сучасній німецькій мові (0);

2) вказати, чи є дані фразеологічні звороти загальнонародними, чи мають літературне походження. У другому випадку інформантам пропонувалось назвати можливого автора звороту.

При проведенні експерименту респонденти вказували свій вік, стать, освіту, та, зважаючи на інтенсивні міграційні процеси, ту федеральну землю, де проходило шкільне навчання. Місце походження ділилось на 3 ареали: західна / східна частини Німеччини, Австрія. В інструкції ми звертали увагу респондентів на мету нашого дослідження – вивчення виразів саме як лінгвістичного явища. Адже, як вказують представники психолінгвістики, опитувані мають бути впевнені, що вони є тільки учасниками мовного експерименту, а не «піддослідними кроликами», що експериментатор вивчає якесь явище, а не їх розумові здібності [5: 99-100].

Аналізу підлягали 60 анкет, відповідно по 20 для респондентів із західної / східної Німеччини та Австрії. Для отримання досить однорідного внутрішнього розподілу кожна з трьох груп (Ost, West, Cstr.) ще включала по два види підгруп:

1) віком до 30-ти та після 30-ти (10/10 у кожній групі),

2) із закінченою вищою освітою та без в.о. (10/10 у кожній групі).

Отримані дані для ептонімів Гете згруповано у загальну таблицю 1, що складається з 3-х частин:

1) «ептонімічність» – вказано кількість інформантів, що вважають автором відповідного виразу Й.В. Гете;

2) «загальнонародність» – кількість інформантів, що вважають відповідний вираз загальнонародним;

3) «частотність» – кількість інформантів, що оцінили відповідний вираз як часто вживаний.

Категорія «ептонімічності» або авторський ептонім vs. загальнонародний фразеологізм:

Однією із основних категоріальних ознак ептоніма виступає його специфічне походження (створення певною особою; належність до тексту, пам'ять про якого імпліцитно зберігається в семантичній структурі крилатих слів) [4: 175]. Для позначення авторського відбитку у смисловій структурі мовних феноменів, цього специфічного зв'язку із першоджерелом, використовують наукову метафору С.І. Ожегова “печать авторства” (у працях німецьких дослідників – “Zitatbewusstsein”). Відомо, при довготривалому активному використанні “печать авторства” стирається, що є особливо характерним для КС німецьких класиків. Так, германіст Геттінгського університету Ф. Мьобус, розглядаючи функціонування КС із драми «Фауст» у сучасній німецькій мові, вказує на те, що нинішній мовець при рецепції авторських одиниць вже не помічає “глибинних семантичних структур”, а це призводить до т.зв. “комунікативного дефіциту” (“kommunikative Defizite”) [8: 251].

Таблиця 1

Кількісні результати проведеного експерименту
(O – інформанти зі східної, W – західної Німеччини; Ö – Австрії)

№	Ептоніми	1. Ептонімічність (к-сть вказівок на авторство Гете)				2. Загальнонародність (к-сть вказівок на загальнонародність)				3. Частотність (к-сть відміток про частотність)			
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
		O	W	Ö	Σ	O	W	Ö	Σ	O	W	Ö	Σ
1.	Die Gretchenfrage stellen	11	11	16	38	1	4	1	6	8	9	7	24
2.	Des Pudels Kern	7	10	12	29	5	6	1	12	10	13	5	28
3.	Jeder Tag hat seine Plage	1	0	0	1	10	12	10	32	1	2	0	3
4.	Erlaubt ist, was gefällt	0	1	0	1	12	14	9	35	13	16	14	43
5.	Und bist du nicht willig, so brauch ich Gewalt	8	6	10	24	4	2	1	7	11	8	6	25
6.	Dichtung und Wahrheit	5	5	3	13	3	2	2	7	5	10	4	19
7.	Viel beweinter Schatten	1	0	0	1	1	1	1	3	0	0	0	0
8.	Warum in die Ferne schweifen?	5	2	1	8	6	6	5	17	13	16	12	41
9.	Die Kirche hat einen guten Magen	0	0	0	0	9	10	7	26	0	0	0	0
10.	Arm am Beutel, krank am Herzen	1	0	1	2	7	7	10	24	2	0	1	3
11.	Man lebt nur einmal in der Welt	0	0	1	1	13	14	9	36	14	12	12	38
12.	Nach Golde drängt, am Golde hängt doch alles	4	6	2	12	2	1	0	3	1	1	1	3
13.	Von Zeit zu Zeit seh ich den Alten gern	3	4	4	11	1	2	2	5	0	1	1	2
	ВСЬОГО	46	45	50	141	74	81	58	213	78	88	63	229

Як бачимо з таблиці 1, кількість вказівок на те, що саме Гете – автор даних ептонімів, складає 141 відповідь, а вказівок на загальнонародність – 213. Проте категорія ептонімічності нерівномірно розподілена для різних одиниць. Зокрема – найбільший зв'язок із джерелом походження зберігає ептонім *Gretchenfrage stellen*, що, ймовірно, пов'язано з наявністю в ньому ономастичного компонента Gretchen (головна героїня у драмі «Фауст»). Порівняємо загальні дані по ептонімічності / загальнонародності (стовпці 6 та 10) та визначимо, де спостерігаються найбільші відхилення фактично отриманих величин від теоретично очікуваних (O - E). Серед одиниць, що сприймаються як авторські, визначено такі: № 1. *Die Gretchenfrage stellen* (O - E=20,47); № 2. *Des Pudels Kern* (O - E=12,669); № 5. *Und bist du nicht willig, so brauch ich Gewalt* (O - E=11,65); № 12. *Nach Golde drängt, am Golde hängt doch alles* (O - E=6,025); № 6. *Dichtung und Wahrheit* (O - E=5,034). Найбільші відхилення від теоретично очікуваних величин зі знаком “-” мають КС, які майже повністю втратили “печать авторства”: № 11. *Man lebt nur einmal in der Welt* (O - E= -13,737); № 4. *Erlaubt ist, was gefällt* (O - E= -13,339); № 3. *Jeder Tag hat seine Plage* (O - E=-12,144); № 9. *Die Kirche hat einen guten Magen* (O - E=-10,356) (для двох останніх ептонімів Гете був швидше попу ляризатором, аніж самим автором). У подальшому ці 4 одиниці, через їх майже нульову ептонімізацію, не підлягали статистичному аналізу (в таблиці 1 вони подані курсивом).

Від чого ж залежить категорія ептонімічності? Відповідь на це запитання спробуємо отримати, аналізуючи дані нашого опитування. Зокрема перевіримо, чи залежить ідентифікація відпо-

відного виразу як авторського від освіти та віку мовців. Отримані результати згрупуємо відповідно до поставленої мети (див. табл. 2, 3).

Таблиця 2

Категорія ептонімічності за освітнім рівнем

Розподіл відповідей інформантів, що вказали на авторство Гете					
№	Підгрупи		Інформанти з в. о.	Інформанти без в.о.	Всього
1.	Ost	bis 30	18	4	22
2.		von 30	20	3	23
3.	West	bis 30	8	11	19
4.		von 30	14	11	25
5.	Ostr	bis 30	14	5	19
6.		von 30	20	10	30
		Всього:	94	44	138

Для того, щоб встановити залежність кількості правильних відповідей інформантів від їх освітнього рівня, скористаємось критерієм “хі-квадрат”. Цей показник дозволяє встановити наявність відповідностей або розбіжностей між розподілом досліджуваних величин. Нульовою гіпотезою буде припущення про незалежність такого розподілу. Розрахуємо показники χ^2 за формулою:

$$\chi^2 = \sum \frac{(O-E)^2}{E} \quad (1)$$

де O – емпіричні, а E – теоретично очікувані частоти. Одержана сума $\chi^2=13,56993$ для даних із таблиці 2 була зіставлена з табличним значенням, яке при $df = (6-1)(2-1) = 5$ та $P = 0,05$ становить 11,0705. Оскільки фактичне значення критерію χ^2 перевищує табличне, то гіпотеза про незалежність категорії ептонімічності від освіти інформантів може бути відкинута.

Однак χ^2 , встановлюючи зв'язок між ознаками, не дозволяє визначити його міру. Для того, щоб визначити міру встановленого зв'язку, розрахуємо за формулою (2) коефіцієнт взаємного узгодження Чупрова:

$$K = \sqrt{\frac{\chi^2}{N\sqrt{(r-1)(c-1)}}} \quad (2)$$

Для таблиці 2 він дорівнюватиме $K = 0,14024$.

Таблиця 3

Категорія ептонімічності за віковими характеристиками

Розподіл відповідей інформантів, що вказали на авторство Гете					
№ підгр.	Підгрупи		Вікова група до 30	Вікова група після 30	Всього
1.	Ost	в.о.	18	20	38
2.		не в.о.	4	3	7
3.	West	в.о.	8	14	22
4.		не в.о.	11	11	22
5.	Ostr	в.о.	14	20	34
6.		не в.о.	5	10	15
		Всього:	60	78	138

Для даних із таблиці 3 сума χ^2 становить 2,301301, що є меншим, ніж критична величина χ^2 при $P=0,05$ та $df=5$ ($\chi^2_{05}=11,0705$).

Отже, нами встановлено залежність ідентифікації авторства від освітнього рівня інформантів, а припущення про її залежність від віку не підтвердилось.

Залежність оцінки вживаності ептонімів від освіти та віку інформантів: До табл. 1 «Частотність» вносились кількість відповідей інформантів, що поставили позначку про часте вживання певної одиниці (+).

Згрупуємо отримані дані відповідно до поставленої мети (див. таблиці 4, 5).

Отримане значення критерію $\chi^2 = 13,28403$ перевищує табличне $\chi^2_{05}=11,0705$, а отже, нульова гіпотеза може бути відкинута. Міра залежності K , обчислена за формулою (2) становитиме 0,13536.

Порівняння встановлених мір залежності для таблиць 2 та 4 свідчить про те, що залежність між освітою інформантів та встановленням авторства дещо вища, ніж залежність між їх освітою та оцінкою вживаності ептонімів.

Величина критерію $\chi^2 = 9,277496$ для даної таблиці дещо “не дотягує” до табличного $\chi^2_{05}=11,0705$, проте є більшою від значення суми χ^2 при рівні значущості $P = 0,10$ (тобто, при вірогідності 90%).

Оцінка вживаності ептонімів за освітнім рівнем

Розподіл відповідей інформантів, що вказали на часте вживання одиниць					
№ підгр.	Підгрупи		Інформанти з в. о.	Інформанти без в. о.	Всього
1.	Ost	bis 30	15	3	18
2.		von 30	18	14	32
3.	West	bis 30	16	14	30
4.		von 30	20	8	28
5.	Ostr	bis 30	8	12	20
6.		von 30	6	11	17
		Всього:	83	62	145

Найчастотнішими на думку респондентів є такі одиниці: *Erlaubt ist, was gefällt* (43 помітки про частотність), *Warum in die Ferne schweifen?* (41), *Man lebt nur einmal in der Welt* (38), *Des Pudels Kern* (28), *Und bist du nicht willig, so brauch ich Gewalt* (25), *Die Gretchenfrage stellen* (24), *Dichtung und Wahrheit* (19).

Наступні ептоніми, за даними анкет респондентів, не актуальні для сучасної німецької мови: *Die Kirche hat einen guten Magen* (50 респондентів поставили позначки про нульове вживання), *Viel beweinter Schatten* (48), *Jeder Tag hat seine Plage* (35), *Von Zeit zu Zeit seh ich den Alten gern* (32), *Arm am Beutel, krank am Herzen* (32).

Таблиця 5

Оцінка вживаності ептонімів за віковими характеристиками

Розподіл відповідей інформантів, що вказали на часте вживання одиниць					
№ підгр.	Підгрупи		Вікова група до 30	Вікова група після 30	Всього
1.	Ost	в.о.	15	18	33
2.		не в.о.	3	14	17
3.	West	в.о.	16	20	36
4.		не в.о.	14	8	22
5.	Ostr	в.о.	8	6	14
6.		не в.о.	12	11	23
		Всього:	68	77	145

Залежність як ептонімічності, так і оцінки вживаності від ареалу походження не вдалося встановити (величини хі-квадратів виявились незначущими).

Встановлення лінійної залежності (коефіцієнт кореляції): Існує припущення, що чим вживанішим є певний ептонім, тим ймовірніша втрата асоціацій з джерелом походження, його “де-ептонімізація”, тобто перехід до анонімних фразеологічних одиниць. Спробуємо перевірити існування такого зв'язку, застосувавши для даних таблиці 1 (стовпці 10 та 14) метод кореляційного аналізу. Величина коефіцієнта кореляції r , що визначається за формулою (3), вказує на ступінь зв'язку між явищами, а його знак – на характер такого зв'язку.

$$r = \frac{\sum(x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum(x_i - \bar{x})^2 \sum(y_i - \bar{y})^2}} \quad (3)$$

Величина коефіцієнта кореляції для стовпців 10 та 14 (табл. 1) становить 0,31444, число ступенів свободи $df = n - 2 = 13 - 2 = 11$. Даний коефіцієнт не має статистичної значущості, так само як і отриманий коефіцієнт для стовпців 6 та 14 ($r = 0,22812$). Для стовпців 6 та 10 встановлено статистично значущу негативну кореляцію ($r = -0,58298$). В даному випадку кореляційна залежність зумовлена причинно-наслідковими відношеннями (чим більшою кількістю інформантів ептонім ідентифікований як авторський, тим меншою кількістю він сприймається як загальнонародний).

Метод «think-aloud or verbal protocols»: Завдяки усним коментарям інформантів (т.зв. метод think-aloud or verbal protocols “озвучення або вербалізація думок під час виконання якогось завдання” [2: 10]) отримано таку додаткову інформацію:

1) першою реакцією інформантів на ептонім є часто не саме ім'я автора, а твір чи дійова особа, що вживала крилатий вислів у першоджерелі. Логічний ланцюг роздумів інформанта для ептоніма *Pudels Kern* можна, наприклад, зобразити наступним чином:

Pudels Kern → репліка Фауста: „*Das also war des Pudels Kern!*“ → драма «Фауст» → автор

драми – Гете (ептонім → повна цитата дійової особи → твір-першоджерело → автор твору);

2) у свідомості інформантів деякі ептоніми зберігаються у своїй повній цитатній формі. Так, приблизно у 60% опитаних вербальною реакцією на КС «*Warum in die Ferne schweifen?*», що в більшості фразеологічних словників фіксується саме в цій короткій формі, була фраза-продовження «*wenn das Gute liegt so nah*». Даний ептонім, що виник на основі трансформації першого рядка із вірша Гете «*Erinnerung*»: “*Willst du immer weiter schweifen? / Sieh, das Gute liegt so nah*”, зберігає зв’язок із базовим текстом, проте часто сприймається як загальнонародний (17 опитаних вказали на загальнонародність, 8 – на автора);

3) цікавими були усні зауваження респондентів щодо вживаності цитатних одиниць авторства Гете: „*sagt man jetzt nicht mehr*“, „*so was gebrauchen nur die alten Leute*“. Реакцією 15-літнього юнака на ептонім “*Und bist du nicht willig, so brauch ich Gewalt*” була репліка „*Das sagt immer meine Oma!*“ Ці помітки наводять на думку, що використання ептонімів Гете характеризує мовлення людей старшого віку. Ця гіпотеза не була нами статистично підтверджена (величина хі-квадрату для оцінки вживаності у групах до та після 30-ти хоча й виявилась досить значною, проте статистично незначущою: $\chi^2=9,277496$, а $\chi^2_{05}=11,0705$). Припускаємо можливість отримання більш релевантних результатів при чутливішій віковій стратифікації (наприклад, поділ на групи: до 20-ти, до 40-ка, 60-ти) та залученні значної кількості інформантів.

Аналізована група ептонімів Й.В. Гете є неоднорідна як за частотою вживаності, так і за категорією ептонімічності (деякі КС зберігають зв’язок із першоджерелом, інші – його повністю втратили та сприймаються носіями мови як загальнонародні фразеологізми). Результати експерименту вказують на залежність ідентифікації авторських ептонімів та оцінки їх вживаності від освітнього рівня учасників експерименту. Аналіз усних коментарів інформантів та літератури з теми дослідження вказує на суттєвий вплив віку на знання та вживання крилатих слів Гете, хоча це і не було статистично підтверджено нашим опитуванням. У перспективі плануємо визначити корпус крилатих слів Й.В. Гете, що є актуальним для сучасної німецької мови та перевірити реальні характеристики їх ептонімічності.

Додаток 1

Ein linguistisches Experiment

Das Hauptziel dieser Forschung ist nicht Ihre persönlichen Kenntnisse zu prüfen, sondern gewisse Prozesse in der Wortschatzentwicklung festzustellen. Die Benutzung von Nachschlagewerken, Wörterbüchern ist verboten. Wir danken Ihnen für Ihre Hilfe!

Bundesland (während der Schulzeit):
_____ / **Österreich**

Alter _____

Geschlecht m / f

Ausbildung:

Höchste abgeschlossene
Ausbildung _____

№	Vermerken Sie	Folgende Redewendung kommt heute relativ häufig (+) selten (-) gar nicht (0) vor	Diese Redewendung ist nach Ihrer Meinung ...	
			volkstümlichen Ursprungs	literarischen Ursprungs <i>Wenn ja dann Nennen Sie bitte den möglichen Autor</i>
1.	Der kluge Mann baut vor			
2.	Die Gretchenfrage stellen			
3.	Das Auge des Gesetzes			
4.	Des Pudels Kern			
5.	Letzten Endes			
6.	Der Wahn ist kurz, die Reu ist lang			
7.	Jeder Tag hat seine Plage			
8.	Dem Glücklichen schlägt keine Stunde			
9.	Erlaubt ist, was gefällt			
10.	Mit Sack und Pack			
11.	Und bist du nicht willig, so brauch ich Gewalt			
12.	Der dritte im Bunde			
13.	Dichtung und Wahrheit			
14.	Arbeit ist des Bürgers Zierde			
15.	Den Kürzeren ziehen			

16.	Viel beweinter Schatten			
17.	Warum in die Ferne schweifen?			
18.	Daran erkenn ich meine Pappenheimer			
19.	Der langen Rede kurzer Sinn			
20.	Die Kunst geht nach Brot			
21.	Die Kirche hat einen guten Magen			
22.	Arm am Beutel, krank am Herzen			
23.	Man lebt nur einmal in der Welt			
24.	Nach Golde drängt, am Golde hängt doch alles			
25.	Von Zeit zu Zeit seh ich den Alten gern			

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Басыров Ш.П. Категория жизни и смерти в разноструктурных языках (на материале паремий и крылатых выражений) // *Studia Germanica et Romanica: Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання: Науковий журнал.* – Донецьк: ДонНУ, 2009. – Т. 6. – № 1 (16). – С. 45-60.
2. Бессонова О.Л. Модель експериментального вивчення особливостей вербалізації ціннісної картини світу // *Studia Germanica et Romanica: Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання: Науковий журнал.* – Донецьк: ДонНУ, 2007. – Т. 4. – № 1 (10). – С. 5-15.
3. Демидкина Е.А. Фразеологизмы, паремии и афоризмы как средство объективации концепта "Leben" в немецкой языковой картине мира: Автореф. дис. ... канд. филол. наук / Воронежский гос. пед. ун-т. – Саратов, 2007. – 21 с.
4. Дядечко Л.П. Крылатые слова как объект лингвистического описания: история и современность / Киевский национальный ун-т им. Тараса Шевченко. – К.: ВПЦ "Київський ун-т", 2002. – 293 с.
5. Левицкий В.В. Семасиология. – Винница: НОВА КННГА, 2006. – 512 с.
6. Левицкий В.В., Стернин И. А. Экспериментальные методы в семасиологии. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1989. – 192 с.
7. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с.
8. Мцбус F. Die Meyrink-Hypothese. Zur aktuellen Verwendung geflügelter Worte – das Beispiel "Faust" // *Muttersprache. Vierteljahresschrift für deutsche Sprache.* – Wiesbaden; Berlin: Ges. für Dt. Sprache, – Jahrgang 108 (1998), Heft 3, – S. 232-251.
9. Nuss B. Das Faustsyndrom: ein Essay über die Mentalität der Deutschen. – Bonn; Berlin: Bouvier, 1992. – 213 s.

Шуменко О. А.
(Суми)

**СПОЛУЧУВАЛЬНІСТЬ АНГЛІЙСЬКИХ ЧИСЛІВНИКІВ
(на матеріалі художнього дискурсу)**

У статті розглянуто основні моделі сполучувальності англійських числівників (на матеріалі англійського художнього дискурсу). Фокусується увага на лексичному навантаженні компонентів нумеральних словосполучень.

В статье рассмотрены основные модели сочетаемости английских числительных (на материале англоязычного художественного дискурса). Фокусируется внимание на лексической нагрузке компонентов нумеральных словосочетаний.

The article deals with the basic models of the English numeric words in the English belles-lettre discourse. Attention is been focused on the lexical charge of the numeric expression components.

Об'єктом статті виступають числівники англійської мови, **предметом** – їх сполучуваність у художніх текстах. **Актуальність** теми зумовлена сьогоденними тенденціями до вивчення функціонального навантаження мовних одиниць, з одного боку, та малодослідженістю контекстуально-го буття числівників, з іншого.

Квантитативні одиниці пройшли складний шлях і характеризуються притаманними їм структурними, семантичними, прагматичними потенціями. Як відомо, квантитативне поле складається із двох секторів – одиниць нумерального та дименціонального планів [4]. В оточуючому світі квантитативність представлена дискретними та недискретними денотатами, а концепт квантитативності – об'єктивною, логічною (ментальною) та лінгвістичною тріадою [5: 14].

Омовлення кількості, як лінгвістична технологія, має ментальну основу. Кількісні відно-